

Elke buurt heeft positieve verrassingen in petto, zelfs als alles op het tegendeel wijst. Bij Samenlevingsopbouw Antwerpen-Noord vindt men de initiatieven niet langer zelf uit. De medewerkers gaan op zoek naar talent in de wijk en sporen de buurtbewoners aan om er iets mee te doen.

De schatkamer van de wijk

Antwerpen-Noord telt zo'n 35.000 inwoners, het aantal van een middelgrote gemeente. Met haar honderdvijftig nationaliteiten is het stadsdeel ook de wereld in het klein. De argwaan en afwachterende houding, maar ook de afhankelijkheid van de overheid en de sociale dienstverlening is er historisch gegroeid. "De inwoners wachten soms op een oplossing in plaats van zelf aan de slag te gaan of actief een voorstel te doen", zegt *Walter Busschots*, teamcoördinator van Samenlevingsopbouw Antwerpen-Noord. "Ze voelen zich cliënt, zeker geen participant. Dat willen we ombuigen, maar de inwoners zitten niet te wachten op participatie."

Hoe kan een organisatie als Samenlevingsopbouw die cultuur ombuigen? Busschots: "Je moet mensen niet alleen het gevoel geven dat er iets verandert, ze moeten werkelijk greep op de eigen situatie krijgen. We wakkeren hun zelfwerkzaamheid aan door de eigen competenties die in elke buurt aanwezig zijn aan te spreken. Asset-Based Community Development heet dat."

De buurten van Antwerpen-Noord staan niet bekend om hun nieuwbouw of hun rijke inwoners. De bevolking wordt er tot op heden bestempeld als 'kansarm' of 'achtergesteld'. Sinds een vijftal jaar is wel een dynamiek merkbaar. Jonge gezinnen en professionelen dienen de noordelijke wijken zuurstof toe. Allicht lag Samenlevingsopbouw, samen met de stadsvernieuwingsprojecten, mee aan de basis van dit renouveau. Busschots: "We spreken het heersende vermogen van de bevolking aan om de wijk te ontwikkelen. Problemen moeten door het aanwezige talent worden aangepakt. Belangrijk is dat we niet op de problemen focussen. Die zijn door iedereen allang en bij herhaling gedefinieerd. Nu doen we er ook echt iets aan, maar dan alleen met behulp van een positieve aanpak. Er moet samengewerkt worden en wel door de mensen zelf. In feite keren we

daarmee terug naar de oorspronkelijke visie op het buurt- en opbouwwerk. We vragen niet langer: wat is uw probleem? Maar wel: wat doe je graag en wat kan je? We willen burgerschap en zelfwerkzaamheid engageren. Dat kan op een persoonlijke manier, door je als vrijwilliger in te zetten of door te helpen bij de renovatie van een sociaal huizenblok."

Schip ahoi

Ellen Van Doren is opbouwwerker bij Samenlevingsopbouw Antwerpen-Noord. Eén van de buurtschatten die ze mee hielp ontwikkelen was 'den boot'. "Een schipper op rust stelde voor om jonge gasten die wat op de dool zijn met zijn wereld te

één week samenleven op de boot met het resultaat van drie maanden werken in de instelling. Ondertussen hebben we een boot aangekocht en hebben we er de vzw Hoger Wal voor opgericht. Een vrijwilliger zoekt samen met de jongens die geïnteresseerd raken naar een job in de scheepvaart."

Ga ergens anders sjotten

Sjottende en ravottende jongeren op straat. Het plaatsgebrek en de krappe woningen in Antwerpen-Noord zorgt er voor dat kinderen op straat spelen. Maar de stedelijke infrastructuur biedt al even weinig gelegenheid op spel of samenkomen. "De bewoners klaagden over over-

Samenlevingsopbouw steunt privé-initiatief

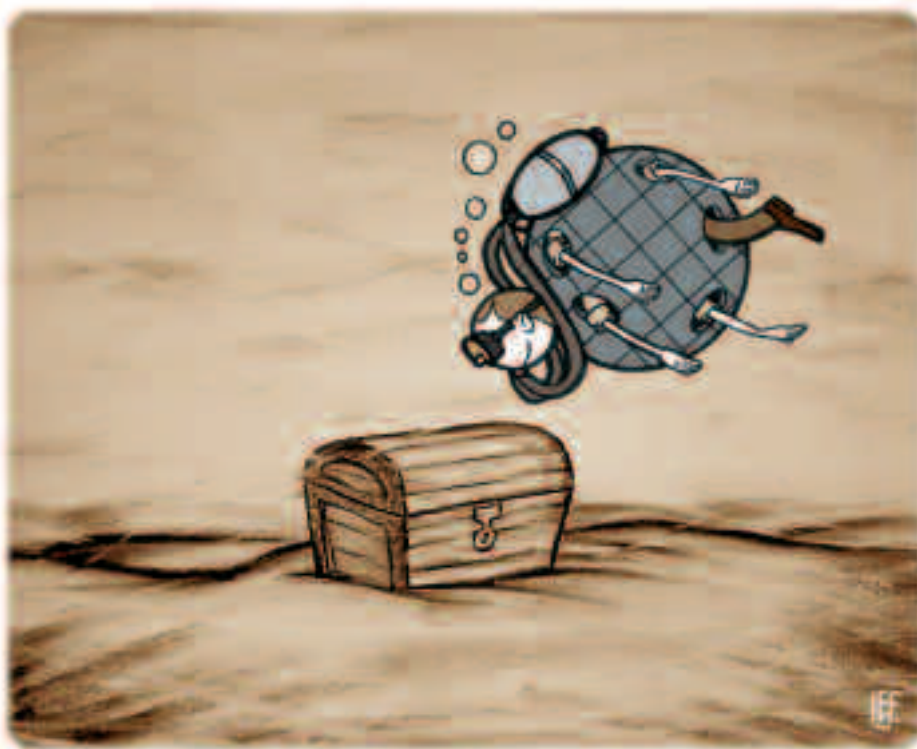
laten kennismaken. En warm te maken voor een maritiem beroep. Hij wist dat er in de nautische sector een grote vraag was naar arbeidskrachten. Hij wilde ze van het leven op het water laten proeven, maar hij had geen boot. Ook aan de pedagogische invulling ontbrak het nog. We hebben zijn ruwe idee voorgelegd aan De Overstap, instelling voor jongens, aan Arktos, een vormingscentrum voor jongeren en aan het CDO, het Centrum Deeltijds Onderwijs. We hebben dan een proefvaart gehouden op een gehuurd schip, samen met de schipper, enkele jongeren van De Overstap en een jeugdbegeleider. Het is een succesverhaal geworden. De begeleider vergeleek

last van de sjottende jongens", zegt *Ellen Van Doren*, "maar ze zagen zelf ook wel in dat er in de wijk weinig plaats voor hen is." Bob, een geëngageerde buurtbewoner, wist braakliggende grond liggen in de omgeving van het slachthuis. Bob wilde mee voor voetbalterreinen proberen te zorgen. De jongeren waren aangenaam verrast dat een volwassene zich in hun problemen inleefde. "Bob onderhandelde met de schepen van Sociale Zaken voor een trapveldje", zegt *Van Doren*. "En dat is gelukt. De organisatie Kids zorgt voor monitoren en de C&A heeft voor goalen gezorgd. Iedereen doet wat hij kan. Zo werken we. De idee moet van minstens één bewoner

komen en dan betrekken we er organisaties en de overheid bij.”

De rol van de opbouwwerker is, ietwat paradoxaal, passiever geworden om meer activiteit te laten ontwikkelen. Busschots: “Je zet je meer achter de rug van de bewoner. Vroeger namen we hem meer bij het handje of initieerden we projecten gezeten aan ons bureau. Dan zochten we mensen om mee te doen met wat wij bedacht hadden, terwijl we nu de bewoners en hun omgeving zelf laten handelen. We merken dat bewoners heel veel willen doen. Op alles ingaan is onmogelijk. Ook is de buurt niet altijd geschikt voor elk idee. Dus willen we een buurtatelier oprichten. We zijn er nog niet uit waar we dat zullen doen. Alle projecten en voorstellen zijn welkom, zolang het in het belang van de buurt is.”

‘De Mon’ wil met een kar een mobiele ‘Speaker’s Corner’ opzetten. Een kiosk op wielen met een micro en een luidspreker, daarmee wil hij op buurtfeesten of manifestaties staan. De aanwezigen die zich geroepen voelen kunnen dan het woord nemen. “We gaan het koppelen aan een voorleesproject”, zegt Busschots, “waarbij vrijwilligers voorlezen aan kinderen, bijvoorbeeld op een plein op woensdagmiddag. De kar van de Mon is in de maak bij een technische school. De hout- en de

lasafdeling werken er samen. De projecten mogen beperkt van omvang zijn – een babysitproject kan ook – als de resultaten er maar zijn.”

Buurtschatten heeft sinds de start twee jaar geleden al ruim vijfenveertig projecten gerealiseerd, waarvan sommige nog lopen. Momenteel is er ook een campagne om het initiatief meer bekendheid te geven bij bewoners en overheid. Busschots: “We willen het activeren van de mensen versnellen en veralgemenen.”

Geld moet rollen

Alles kost geld. Samenlevingsopbouw Antwerpen-Noord heeft geld voor de eigen werking, maar voor elk project moet aparte financiering gezocht worden. De Evens Stichting opperde het idee om een fonds op te richten dat de buurtbewoners zelf kunnen beheren. Een beetje zoals de streekfondsen of de Community Foundations in Engeland. Met de opbrengsten van het fonds kunnen dan projecten in het leven geroepen worden. Voorlopig wordt het idee in bestuurskringen nog afgedaan als naïef, maar de Evens Stichting is al wel bereid geld te doneren. Busschots heeft er hoop op dat het voorbeeld wordt gevolgd, want er is natuurlijk een startkapitaal nodig. “Uiteraard moeten we nagaan hoe haalbaar de beheersbaarheid van het fonds door de buurt wel is. Maar we laten de buurtbewoners het fonds ook niet alleen beredderen. Net zoals in de streekfondsen is elke belanghebbende groep, dienst of organisatie vertegenwoordigd. Op één jaar

tijd zouden we zo dertig projecten kunnen realiseren. Naast bedrijven kunnen ook de middenstand en de burger het fonds spijzen. Zo kunnen we dan een heuse foundation oprichten. Onze huidige campagne moet eindigen met een groot toonmoment voor alle andere projecten, de stad, de dienst en de bedrijven.”

“Eens het draait”, oppert Van Doren, “moet je er als opbouwwerker kunnen uitstappen. Je kan niet in elk project even actief blijven. Want er komen altijd maar voorstellen bij die je in gang moet steken. We gaan onze actieradius vergroten en trekken rond met een caravan. We willen niet blijven vastzitten in ons gebouw. Vandaag kunnen we echt op talentenjacht en bereiken we een meer verscheiden publiek.”

tekst | Nico Krols

Grondrechtenboom

Ook in Oost-Vlaanderen wordt hard gewerkt om burgers bij het beleid te betrekken. De gemeenten rond Gent, de stad zelf en de provincie, verenigingen en organisaties allerhande haakten zich in een netwerk, op aangeven van Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen. Samen maakten ze een Grondrechtenboom. Inwoners van allerhande doelgroepen uit de diverse Oost-Vlaamse gemeenten konden in losse gespreksgroepen hun grieven kwijt over facetten van bepaalde grondrechten. Chronisch ziek en niet mogen werken? Het is maar één van de klachten uit de vele soms schrijnende verhalen waarmee het recht op gezondheid (szorg), op werk en op sociale bijstand werd aangekaart. Positief is alvast dat de vele deelnemers zich aangesproken voelden en opgelucht reageerden, ‘omdat ze hun gedacht eens kwijt konden’. Bedoeling is dat die inbreng ook een plek krijgt op het beleidsniveau. www.samenlevingsopbouw-oost-vlaanderen.be | Tel.: 09-265 84 70 | info.oost-vlaanderen@samenvlevingsopbouw.be.

| Samenlevingsopbouw Antwerpen-Noord
 Willy Vandersteenplein 1
 2060 Antwerpen
 | Tel.: 03-235 17 24
 | antwerpen-noord@samenvlevingsopbouw.be
 | www.buurtschatten.be
 | www.samenlevingsopbouw.be
 | www.tcfn.efc.be
 | www.bertelsmann-stiftung.de
 | evensfoundation.be